

ei puși la contribuție și, cu sila prinderii și urmării sub tot felul de cuvinte, despoiați fiecare după puterea sa", ibidem, p. 145, nr. 35.

119

1623 iunie 18, Cluj. Gabriel Bethlen, principele Transilvaniei, acordă un act de privilegii evreilor din Transilvania, la cererea medicului său, evreul constantinopolitan Abraham Sarsa.

"Gabriel etc. Dăm de știre etc. că deoarece prin demnitățile noastre la care am ajuns din voia și deosebita binefacere a bunului Dumnezeu atotputernic prin glasul și sprijinul celor trei națiuni locuitorii acestei țări a noastre a Transilvaniei - la nimic nu ne străduim mai mult decât ca pe aceia care stau sub oblăduirea noastră să-i ferim de vitregiile războiului și să le facem parte de razele binecuvântatei păci ca pe o parte din deosebita noastră putere de grijă, pe de altă parte din îndurarea noastră părintească cu care ne purtăm față de întreaga obște, ca această a noastră țară pustiită și devastată în urma feluritelor avatururi ale războaielor și ale incursiunilor dușmanilor, prin adunarea și așezarea la un loc a feluritelor neamuri, să o ridicăm în așa fel ca propășindu-se pe zi ce trece să egaleze în privința puterilor sale armate și binefacerile de seamă ale păcii, vechea Dacie.

Așadar, ca să atingem această a noastră dorință și ca prin adunarea la un loc a feluritelor neamuri să aducem la înflorire această țară a noastră a Transilvaniei, înfățișându-se deosebita mijlocire a distinsului Abraham Sarsa, medic evreu din Constantinopol, am crezut de bine ca să binevoim a hărăzi cu milostivire scutirile de față, trecute în rânduielile de mai jos, tuturor din neamul evreiesc, care cu îndurata noastră încuviințare voiesc să se așeze în țara noastră a Transilvaniei; am hotărât [ca acele scutiri] să le fie hărăzite cu milostivire și îngăduite și respectate de toți locuitorii țării noastre.

Iar șirul acestor scutiri este cuprins în punctele de mai jos după cum urmează:

1. Prin chezășia noastră și a locuitorilor țării vor avea dreptul pentru așezare și îndeletnicire cu negoțul.

2. Li se îngăduie fiecăruia dintre ei îndeletnicirea cu comerțul, plecarea dincolo de hotarele țării pentru aducerea diferitelor mărfuri din Constantinopol și scoaterea lor din ținuturile noastre.

3. Va fi rânduit un bărbat nobil chibzuit, cunoscător de legi atunci când se vor ivi treburi de dezbătut și de lămurit, care nu numai că le va apăra interesele acolo unde-i nevoie ci, ba chiar, le va promova: dar, totodată, se va strădui cu zel ca nu cumva aceștia fie pe ascuns, fie deschis, să uneltească ceva împotriva înăițimii noastre, sau împotriva țării și ținuturilor noastre.

4. Ca să poată viețui cât mai sigur vor plăti drept dare la fel ca și alții care veniseră din vreo altă țară și se vor bucura de aceleași scutiri ca și anabapțiștii: totuși nu cumva să [îndrăznească] să înșele pe vreunul dintre locuitorii țării sau să încalce legile publice.

5. Vor avea libertatea ca să-și exerseze credința și aceea după datina lor în limita în care nu aduc pagubă altora.

6. Evreii ceilalți, stabiliți pe [alte] meleaguri creștine, [cei] din Spania sau din alte părți care ar râvni să se așeze în țara noastră și să-și continue îndeletnicirile pot să se aștepte la aceeași libertate și siguranță.

7. Pentru ca să nu necinstească veșmântul creștinilor, nici să nu se folosească de vreun semn necuviincios, li se îngăduie portul [lor].

8. Vor avea neîncetat dreptul liber de a scoate bani din țară fără a vătămă totuși rânduielile așezate ale țării.

9. Dacă în urma destinului rău al țării (de ceea ce preabunul mare Dumnezeu să ne cruțe) i-ar constrânge ca să părăsească țara noastră, să aibă puțința ca în scurgerea unui întreg an să-și vândă bunurile sau să le adăpostească în locuri mai ferite.

10. În cazul când cineva dintre ei ar săvârși vreo crimă, răufăcătorul să fie urmărit și pedepsit cu osândă dreaptă, ceilalți însă să nu fie învinuiți, nici hărțuiți.

11. Medicul lor va avea mereu liberă trecere, dreptul de a pleca și de a se reîntoarce în părțile noastre.

Iată, acestea sunt scutirile pe care am hotărât să le hărăzim și să le îngăduim oamenilor care profesază credința evreiască, asigurându-i că noi vom ține cont, cu îndurare, de toate îngăduințele și scutirile, precum și le asigurăm, îngăduim și le hărăzim prin puterea și mărturia hrisovului [de față].

Dat în orașul nostru Cluj, în anul 1623, în a 18-a zi a [lunii lui] iunie."¹

După: MHJ, VIII, p. 259-260, nr. 319 (Lat.).

¹ Act remarcabil, diploma de privilegii acordată evreilor de principele Gabriel Bethlen (1613-1629) a deschis epoca reglementărilor moderne, fapt atestat de dezvoltarea ulterioară a comunităților transilvănene. Medicii evrei au fost, în tot cursul veacului al XVII-lea, o permanență la curtea principilor Transilvaniei, vezi în continuare nr. 120, 130. Aprobarea privilegiului de către dietă, cf. infra, nr. 122. Documentul a fost publicat și în MHJ, II, p. 85-86.

1624 [martie-august]. Alexandru Coconul, domnul Țării Românești, întărește jupânului Radu logofăt viile lui Ianache banul